

УДК 021:316.77:004]”20”(100)
DOI: 10.31866/2616-7654.14.2024.318307

МУЛЬТИВИМІРНА МОДЕЛЬ БІБЛІОТЕЧНОГО ПРОСТОРУ В ЕПОХУ КОНВЕРГЕНЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Олександр Сідина,
аспірант,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: master23@i.ua
ORCID ID: 0009-0006-7199-1923

Для цитування:

Сідина, О. (2024). Мультивимірна модель бібліотечного простору в епоху конвергенції: зарубіжний науковий дискурс. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 14, 44-54. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.14.2024.318307>

Метою статті є дослідження мультивимірної моделі бібліотечного простору в епоху конвергенції, представлені в рамках сучасного зарубіжного наукового дискурсу.

Методи дослідження. У статті використано комплекс підходів і методів: дискурс як методологічно важливий концепт під час вивчення студій та підходів до бібліотечного простору у зарубіжній науці; системний підхід, із позиції якого бібліотека позиціонується як автономна система, та структурно-функціональний підхід, що допоміг розкрити виміри бібліотечного простору і трактувати його як частину загального соціокультурного середовища; субстанційний підхід, який розкрив особливості реструктуризації бібліотечного простору у напрямку мультивимірності (взаємозбагачення віртуального, фізичного та соціального просторів); методи аналізу і синтезу, описовий метод.

Наукова новизна. Вперше розглянуто модель мультивимірному простору бібліотеки в епоху конвергенції як важливий етап розвитку концепції Бібліотеки 4.0.

Основні висновки. Представлена у цій статті модель мультивимірного простору сучасної бібліотеки, що складається із трьох субпросторів (фізичного, соціального та цифрового (віртуального)), є важливим етапом розвитку концепції Бібліотеки 4.0. та передбачає конвергенцію зазначених субпросторів, кожен з яких доповнює та збагачує інший. Аналіз робіт зарубіжних вчених переконує, що багато з них підтримують ідею конвергенції цих субпросторів лише з ухилом у цифровізацію, який знецінює фізичний та соціальний простори бібліотеки. Тому модель мультивимірного простору сучасної бібліотеки і передбачає конвергентні регуляторні процеси, які збалансують фізичний, соціальний та цифровий субпростори так, що це дозволяє зберегти ідею бібліотеки як базової освітньої та соціально-комунікаційної структури, що стимулює розвиток усіх структурних елементів особистості у XXI ст.

Ключові слова: бібліотека, бібліотечний простір, мультивимірний простір, модель, конвергенція, цифровізація, зарубіжний дискурс.

ВСТУП

Епоха Великої конвергенції, яка змінила епоху Великої дивергенції у 1980-х рр., продовжує утверджуватися та набирати обертів у першій чверті XXI ст., особливо з настанням нового етапу промислової революції – Індустрії 4.0.

«Трансформація та конвергенція галузей, – стверджує В. Фальтер, керівник галузі хімічних речовин і спеціальних матеріалів Deloitte у Німеччині, – це новий етап нашого розвитку. Роботи, програми та датчики спричиняють нову промислову революцію. Це не простий прогрес, бо приріст... експоненціальний. Це процес, який прискорюється, він не йде однаковим темпом у всіх країнах і галузях, але він реальний» (Fernandes, 2018). А ще, фактично, він охоплює багато галузей та сфер, враховуючи бібліотечно-інформаційну галузь. Найбільше це помітно на прикладі концепції бібліотечного простору, що зазнає істотних змін з огляду на конвергенцію, тобто взаємопроникнення та взаємозбагачення щонайменше трьох просторів у рамках одного закладу – фізичного, соціального та цифрового.

Справді, тривалий час теоретики бібліотечної справи розглядали простір бібліотек лише у одному, фізичному, вимірі: місця зберігання фізичних носіїв інформації, приміщення, дизайн яких повинен задовольняти естетичні та функціональні потреби читачів, і службові зони. Згодом поняття бібліотечного простору суттєво змінилося під впливом синергії традиційного обслуговування та інформаційних (цифрових) технологій, які згодом перетворилися на «скелет» або фундамент цього простору. При цьому важливою структурною складовою бібліотечного простору, часто недооціненою, залишаються інтеракції між читачами і працівниками бібліотеки в рамках конвергентного бібліотечного середовища, інакше кажучи, соціальний аспект. Сьогодні останній несправедливо залишається поза увагою багатьох дослідників, які концентруються переважно на віртуальному просторі бібліотеки та її мультимедійних ресурсах. Однак бібліотека залишається набагато більшим складним організмом, що розвивається, та потребує комплексного підходу до осмислення особливостей її функціонування й діяльності на сучасному етапі.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Бібліотечний простір був і залишається одним із універсальних об'єктів бібліотечних студій. Комплексні дослідження таких авторів, як А. Ван Слік, Р. Сієвенен-Аллен, А. Блек, С. Пеппер, К. Бегшоу та ін., в основному зосереджені на історії бібліотечних будівель у ХХ ст., де вони аналізуються з ширшої соціальної перспективи, поєднуючи історію бібліотек, історію архітектури та соціологію. Вчений С. Маттерн, розвиваючи альтернативний історичному підхід, розглядає сучасний дискурс щодо дизайну публічних бібліотек у США (Mattern, 2007). Загалом, дослідницький інтерес до бібліотечного простору послідовно зростає із середини 1990-х рр. Однією із причин цього виявилась зміна функцій бібліотек, спричинена новими цифровими технологіями. Підсумовуючи студії та бібліотечні дослідження у цьому контексті, П. Мегтонен (Mehtonen, 2016) зазначав, що існує дві основні концепції бібліотечного простору в цифрову епоху: бібліотека як місце та бібліотека як середовище навчання. Якщо брати до уваги першу, то однією з найвпливовіших у дизайні академічної бібліотеки із середини 90-х рр. ХХ ст. є концепція спільного інформаційного фонду, який іноді також називають інформаційним центром або спільним навчанням (Beagle, 2006; Bennett, 2009). К. Клозет-Крейн (Closet-Crane, 2011) стверджує, що ця концепція використовувалася некритично – як мантра бренду – в бібліотечно-інформаційній літературі. Вона також підкреслює, що теоретичну концептуа-

лізацію бібліотечного простору слід розвивати далі: так, необхідні додаткові дослідження щодо впливу емоційних та архітектурних якостей бібліотечного простору (Closet-Crane, 2011). Концепцію бібліотеки як місця зарубіжні автори розглядають й розвивають як своєрідну відповідь і протидію цифровізації, трактуючи її як конкретне місце для широкого спектра соціальної діяльності й різних форм взаємодії (Buschman & Leckie, 2007; Most, 2011). У цьому ключі дискутується та осмислюється ідея бібліотеки як третього місця (Р. Ольденбург, Х. Бгабга), коли вона позиціонується або як доступна, інклюзивна, комфортна та нейтральна територія для широкої публіки з ухилом до комерціалізації (Fisher et al., 2007), або як свого роду дискурсивний простір, сприяючи конструюванню соціальних ідентичностей та посилюючи публічні дебати (Elmborg, 2011). Пишуть про публічну бібліотеку як про місце зустрічі і накопичення соціального капіталу (Aabø & Audunson, 2012), або про використання простору бібліотеки, приміром, для дистанційної роботи без прив'язки до конкретного фізичного місця (Di Marino & Lapintie, 2015).

Із найновіших зарубіжних досліджень варто відзначити концептуальний аналіз структури дизайну бібліотечного простору, здійснений колективом авторів (Flores et al., 2021), розгляд основних факторів, що впливають на використання та дизайн бібліотечного простору після COVID-19 (Сох, 2022), чи емпіричне дослідження С. Д. Девіль-Голлі (DeVillie-Holly, 2024), яке було присвячене реструктуризації простору академічної бібліотеки згідно із диверсифікацією потреб суб'єктів освітнього процесу, та ін.

Мета статті – дослідити мультимірну модель бібліотечного простору в епоху конвергенції, що сформувалася в рамках сучасного західного наукового дискурсу.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

По-перше, дослідження ґрунтується на тезі, що бібліотечна установа та пов'язані з нею практики «вбудовані» в її матеріально-просторову сферу. Іншими словами, просторова організація бібліотеки відіграє значну роль у тому, як бібліотеки функціонують як соціальні інститути. Останнім часом спостерігається активізація інтересу до концепцій простору та місця в рамках соціології, географії, психології і гуманітарних наук у цілому, що свідчить про міждисциплінарний потенціал, який може бути використаний для дослідження проблеми. По-друге, поняття дискурсу слід розглядати як методологічно важливе при вивченні студій та підходів до бібліотечного простору у зарубіжній науці.

Також методологічну основу дослідження склали праці зарубіжних учених, присвячені історії розвитку й сучасному стану бібліотечної сфери, у зв'язку з чим і використано історіографічний аналіз. При написанні статті застосовувалися принципи системного підходу, з позиції якого бібліотека сприймається як автономна система, та структурно-функціонального підходу, що допоміг розкрити основні виміри бібліотечного простору та позиціонувати бібліотеку як частину загального соціокультурного середовища. Для опису трансформації бібліотечного простору в епоху конвергенції застосовано субстанційний підхід, який розкрив особливості його реструктуризації у напрямку мультимірності (взаємозбагачення віртуального, фізичного та соціального просторів).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Багато західних вчених майже одноставно вважають оцифрування одним із найважливіших чинників, що впливають на функціонування сучасних бібліотек. Стосовно нього використовували терміни «зміна парадигми» та «історичний поворотний момент». Потенційний вплив технологічних змін на роботу бібліотек розглядався як масштабне та складне явище, що охопило колекції, послуги, робочі завдання, вимоги та очікування користувачів. Вважається, що перехід від фізичних колекцій до цифрових колекцій та послуг є особливо складним для сучасних бібліотечних організацій. Попри численні впроваджені інновації все ж трансформаційний період досі вважається незавершеним. Враховуючи поточні зміни, важливо не втратити основну місію та цінність бібліотеки, яка полягає у наданні вільного доступу до джерел та інших культурних ресурсів, сприянні освіти і забезпеченні для всіх доступності до некомерційного громадського простору.

Розглядаючи два кейси – Головної бібліотека Гельсінського університету та Центральної бібліотеки Гельсінкі, П. Меттонен зазначив, що бібліотечні проекти базувалися на відносно добре зарекомендованих практиках планування та проектування, де було застосовано більше прикладних, ніж теоретичних знань. Цілі проектування артикулювалися і змінювалися у процесі шляхом обговорення та домовленостей. Попри те, що різні групи зацікавлених сторін мали явно нерівні можливості впливу на проектування бібліотечних просторів, особливо в частині прийняття рішень (керівництво бібліотеки відіграло набагато більш впливову роль), була реалізована важлива мета – залучення груп користувачів бібліотек до цього процесу. Так, під час проектування Головної бібліотеки Гельсінського університету залучалися спеціальні групи користувачів і проект сервісного дизайну, тоді як у рамках проекту «Центральна бібліотека Гельсінкі» використано низку нових практик, включаючи спеціальну вебсторінку для проекту, бюджет участі, міські заходи та семінари (Mehtonen, 2016). Це інноваційні та сміливі рішення, які покликані вдосконалювати простір бібліотеки відповідно до сучасних тенденцій і викликів, як у випадку із Головною бібліотекою Гельсінського університету, де участь користувачів мала певний вплив на її дизайн, налаштування деяких просторових рішень і вибір бібліотечної політики. Залучення користувачів бібліотеки до процесу розробки можна вважати засобом сприяння суспільному іміджу проекту, що зрештою дало змогу бібліотеці побудувати соціальну мережу, створивши контакти з різними інституційними та індивідуальними учасниками як складовими елементами бібліотечного простору.

У постковідний період справді активізувався інтерес до цифрового навчання та посилення ролі цифрового простору бібліотеки, однак це породило чимало викликів, пов'язаних із міжособистісною комунікацією, інклюзивністю, а також сприйняттю бібліотеки як нейтрального простору (Cox, 2022). Монополізація цифрової компоненти може зрештою призвести до невірної тлумачення ролі та потенціалу бібліотечного простору, який повинен сприяти розвитку розмаїттю підходів і особистої адаптивності. Важко не погодитися з тим, що сучасні бібліотеки мають бути «багатофункціональними, гнучкими, орієнтованими на користувачів і підтримувати багато наукових заходів» (O'Kelly et al., 2017, p. 843). Х. Каннінгем і С. Табур (Cunningham & Tabur, 2012) стверджують, що бібліотеки завжди були чимось більшим, ніж «сховищем для записаних знань», оскільки можуть за-

безпечити місце для самоаналізу, засвоєння та продукування нових ідей. Під концепт «сховища» у цьому випадку підпадають як фізичні, так і цифрові формати.

Звісно, важливими аспектами, які мають бути враховані при проектуванні бібліотечного простору, є демографія, зв'язки та дизайн простору. Ці спільні риси є тими складовими, до яких повинні прагнути адміністратори та планувальники бібліотек, і їх не слід сприймати як приписне рішення. При цьому на будову та структуру бібліотечного простору також впливає візія і місія бібліотеки разом із внутрішньою та зовнішньою організаційною культурою та психологічним кліматом (McDonald, 2007, p. 15). Здійснивши огляд дослідницьких підходів до вивчення бібліотечного простору, Р. М. Флорес, С. В. Де Леон та М. Г. Валеріо (Flores et al., 2021) виявили, що у численних наукових розвідках і студіях на цю тему спостерігається дихотомія між реальним і віртуальним, традиційним та новим підходами, які орієнтовані на читача/колекцію, і тим, що акцентують увагу на навчанні, а також, що насправді ці аспекти можна легко погодити один з одним. Під час міркувань на тему узгодження фізичного та віртуального просторів майже всі фреймворки були зосереджені на просторах навчання, хоча насправді є ще два підпростори, яким також слід приділяти рівну увагу – накопичення та простір обслуговування (Flores et al., 2021, p. 248).

У цьому ключі найбільш продуктивною видається мультимірна модель бібліотечного простору, що складається із трьох сфер (субпросторів): фізичного, соціального та цифрового просторів (рис. 1). Поняття фізичного простору стосується фактичної (матеріальної) будівлі бібліотеки, її зовнішнього вигляду та особливо інтер'єру, просторової організації меблів, колекцій та інших функцій книгозбірні. Поняття соціального простору охоплює різні форми соціальної взаємодії в бібліотеках і різноманітні способи їх функціонування як публічного простору. До цифрового простору належать сфери електронних колекцій і послуг. Також модель базується на ідеї, що впродовж історії бібліотеки склалися із двох основних вимірів: фізичного та соціального. Фізичний простір – це місце, де зберігаються бібліотечні колекції. Соціальний простір – це сфера діяльності та практик, пов'язаних зі створенням, збереженням і використанням бібліотеки. Третя сфера моделі – бібліотека як віртуальний простір – на сьогодні є найбільш популярною. Сфери просторової моделі слід розуміти не як частково автономні, а як частково взаємозалежні, і вони можуть мати різні акценти, враховуючи місію та специфіку бібліотечного закладу.

Щодо бібліотеки як фізичного простору, то важливими є її як естетичні, так і функціональні якості. Основними функціональними якостями бібліотечного простору вважаються флексебільність (гнучкість) і диверсифікація. Гнучкість передбачає те, що бібліотека повинна мати відкрите планування без непотрібних постійних структур, які заважають можливим змінам просторової організації, а технічна інфраструктура, електричні системи та комунікаційні мережі повинні підтримувати гнучку реорганізацію бібліотечних функцій. Хоча вона не є новим критерієм дизайну, бо із середини ХХ ст. поступово стає все більш важливою частиною проектування бібліотек (Mehtonen, 2011). Також до гнучкості має відношення і те, що користувачі бібліотеки могли модифікувати частину простору для власних потреб, як це сталося у випадку із проектом «Центральна бібліотека Гельсінкі». При чому різноманітність фізичного простору також є ще однією страте-

гією, яку використовують, щоб адаптуватися до невизначеності цифрової епохи. Бібліотеки докладають великих зусиль, активно розширюючи функціонал фізичного простору, роблячи його більш привабливим. Так, у рамках простору бібліотеки можна облаштувати різні типи середовищ для поточних потреб користувачів, а одним із рішень для контролю потенційних конфліктів, особливо проблем із шумом, який може спричинити співіснування різних середовищ в одному просторі, може бути використання різних зон активності, а саме тихої, напівактивної та активної (Mehtonen, 2016).

Рис. 1. Модель мультимірного простору сучасної бібліотеки
Джерело: (Mehtonen, 2016)

Окремі зарубіжні дослідники наголошують, що естетичні якості простору бібліотеки також є важливими для її відвідувачів. Інтер'єр бібліотеки має бути зручним, красивим і створювати різні атмосферні настрої. Будівля бібліотеки повинна гармонійно вписуватися в міський пейзаж, а також бути його знаковою та унікальною частиною. Крім того, важливо, щоб архітектура символічно представляла основні аспекти бібліотеки як установи. Більшості користувачів бібліотеки у XXI ст. імponує сучасний дизайн інтер'єру для відкритого доступу до різноманітної інформації, наявність, як вже зазначено, різних просторів для розмаїття функцій діяльності, облаштування просторового дизайну, меблі, гнучкі колекції. Також актуальною є потреба в чітких інструкціях/знаках для користувачів бібліотеки, щоб вони могли легко, швидко, точно та якісно отримати доступ до різноманітної інформації (Latimer, 2011; Choy & Goh, 2016).

Як соціальний простір бібліотеки функціонують двома способами – або як конкретні місця для соціальної взаємодії, або як частина публічного простору суспільства. Соціальна інтеракція складається з численних соціальних від-

носин і контактів між читачами та бібліотечними працівниками, і це щоденна практика. Вона може бути регульована зоною обмеженого доступу, як у випадку з Головною бібліотекою Гельсінського університету, та багатьма іншими, де задіяні досить традиційні формати інформаційних послуг, або може охоплювати весь бібліотечний простір, коли персонал вільно пересувається будівлею та бере участь у різноманітних заходах, таких як семінари, виставки та ін. Форми соціальної взаємодії – комплексні практики, що конструюють ролі, ідентичності та соціальні позиції бібліотекарів і користувачів бібліотек, а тому їх позиціонують як «базові соціально-комунікаційні структури» (Karaschuk, 2017). Соціальна взаємодія попри нинішню заклопотаність цифровою трансформацією бібліотеки все ж залишається важливим чинником розвитку та впровадження культури співпраці в різних галузях (Corrall, 2023). Хоча також варто зазначити, що взаємозв'язок між домінуючими соціальними нормами бібліотечної практики та просторовою організацією бібліотеки для багатьох закладів залишається проблемою і сьогодні. Важливе ставлення і до концепції бібліотеки як публічного простору, що для багатьох є занадто абстрактною конструкцією. У зв'язку з цим деякі питання потребують нагального розгляду: як визначаються та підтримуються доступ і права на використання бібліотечного простору, які громадські ролі люди виконують у бібліотечному просторі, або як будуються функціональні та символічні інтеракції бібліотеки з навколишнім середовищем?

У першій чверті XXI ст. для всіх очевидно, що поява цифрового простору вплинула як на фізичний, так і на соціальний простори бібліотеки. Насамперед фізичний бібліотечний простір стає все більш технологічним: більш залежним від використання різних цифрових пристроїв, включаючи цифрові системи та бібліотечну автоматизацію. Особливим трендом є модель бібліотеки наступного покоління – Бібліотеки 4.0. (Mochammad et al., 2020; Msauki, 2021), що є окремою темою для досліджень. Зв'язок між фізичним і цифровим просторами бібліотеки також вимагає уваги: з одного боку, цифровий простір доповнив і розширив можливості фізичного простору через доступ до різноманітних ресурсів, які більше не потребують локального збереження, тоді як, з іншого боку, він відокремився від фізичного простору, адже використання цифрових колекцій і послуг більше не пов'язане з будь-яким конкретним місцем. Цифровий бібліотечний простір має потенціал стати повністю автономним, перебираючи на себе важливі функції фізичного та соціального просторів. Багато менеджерів і бібліотечних працівників у всьому світі стурбовані, що збільшення використання цифрових ресурсів може відштовхнути користувачів від них, адже різниця між ресурсами, які надає бібліотека, та іншими ресурсами зникає, фізичні відвідування бібліотек можуть зменшитися, а оцінка бібліотек і роботи, яку вони виконують, знижується. Тому актуальною є запропонована модель мультимірного простору сучасної бібліотеки, де три субпростори тісно між собою поєднані та взаємодоповнюють один одного, що не передбачає знецінення якогось із них.

ВИСНОВКИ

Таким чином, представлена у статті модель мультимірного простору сучасної бібліотеки, що складається із трьох субпросторів (фізичного, соціального та цифрового (віртуального)), є важливим етапом розвитку концепції Бібліотеки 4.0.

і передбачає конвергенцію зазначених субпросторів, кожен з яких доповнює та збагачує інший. Аналіз робіт зарубіжних дослідників переконує, що багато з них підтримують ідею конвергенції цих субпросторів лише з ухилом у цифровізацію, який призводить до знецінення фізичного та соціального просторів бібліотеки. Це ставить під загрозу саму ідею бібліотеки як базової освітньої та соціально-комунікаційної структури, що стимулює розвиток усіх структурних елементів особистості у XXI ст. Модель мультимірного простору сучасної бібліотеки є у методологічному плані важливим теоретичним концептом, що зокрема пояснює інновації на кшталт програми Eсо-Blended Library, як-от: сад електронних книг, Beringin Vasa, дитячий ігровий майданчик, бібліотечне кафе, мистецькі заходи, обговорення фільмів та дискусійні кабінети. Оцифрування колекцій та розроблення Інтегрованої бібліотечної інформаційної системи (SIPADU) не має виключати людський ресурс, соціальні інтеракції і фізичний простір як умову існування та консолідації зусиль бібліотечного персоналу і потреб користувачів. Тим більше, що дизайн фізичного простору бібліотек надає різноманітні можливості для оновлення бібліотеки як соціального інституту.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Aabø, S., & Audunson, R. (2012). Use of library space and the library as place. *Library & Information Science Research*, 34(2), 138–149. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.06.002>
- Beagle, D. R. (2006). *The Information commons handbook*. Neal-Schuman.
- Bennett, S. (2009). Libraries and learning: A history of paradigm change. *portal: Libraries and the Academy*, 9(2), 181–197.
- Buschman, J., & Leckie, G. J. (2007). *The library as place: History, community, and culture*. Libraries Unlimited.
- Choy, F. C., & Goh, S. N. (2016). A framework for planning academic library spaces. *Library Management*, 37(1–2), 13–28. <https://doi.org/10.1108/LM-01-2016-0001>
- Closet-Crane, C. (2011). A critical analysis of the discourse on academic libraries as learning places. In D. E. Williams & J. Golden (Eds.), *Advances in Library Administration and Organization* (pp. 1–50). Emerald. [https://doi.org/10.1108/S0732-0671\(2011\)0000030004](https://doi.org/10.1108/S0732-0671(2011)0000030004)
- Corrall, S. (2023). Alignment, collaboration and the social turn: our agenda for the relational library. *New Review of Academic Librarianship*, 29(1), 1–10. <https://doi.org/10.1080/13614533.2023.2196277>
- Cox, A. (2022). Factors shaping future use and design of academic library space. *New Review of Academic Librarianship*, 29(1), 33–50. <https://doi.org/10.1080/13614533.2022.2039244>
- Cunningham, H. V., & Tabur, S. (2012). Learning space attributes: Reflections on academic library design and its use. *Journal of Learning Spaces*, 1(2). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1152699.pdf>
- DeVilley-Holly, S. D. (2024). Library space design to promote student engagement: A comparison of graduate and undergraduate students. *Journal of Access Services*, 21(1), 14–43. <https://doi.org/10.1080/15367967.2024.2316699>
- Di Marino, M., & Lapintie, K. (2015). Libraries as transitory workspaces and spatial incubators. *Library & Information Science Research*, 37(2), 118–129. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2015.01.001>
- Elmborg, J. K. (2011). Libraries as the spaces between us: Recognizing and valuing the third space. *Reference & User Services Quarterly*, 50(4), 338–350. <https://doi.org/10.5860/rusq.50n4.338>

- Fernandes, M. (2018). *The era of convergence*. Deloitte. <https://mundocorporativo.deloitte.com.br/the-era-of-convergence/>
- Fisher, K. E., Saxton, M. L., Edwards, P. M., & Mai, J.-E. (2007). Seattle Public Library as place: Reconceptualizing space, community, and information at the Central Library. In J. Buschman & G. J. Leckie (Eds.), *The library as place. History, community, and culture* (pp. 135–160). Libraries Unlimited.
- Flores, R. M., De Leon, S. V., & Valerio, M. G. (2021). Library space design framework: A conceptual analysis. *Asia-Pacific Social Science Review*, 21(2), 240–249. <https://doi.org/10.59588/2350-8329.1380>
- Karaschuk, O. N. (2017). Libraries in the system of social-information communications. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, 24(146), 56–59. <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2017-146V24-13>
- Latimer, K. (2011). Collections to connections: Changing spaces and new challenges in academic library buildings. *Library Trends*, 60(1), 112–133. <https://doi.org/10.1353/lib.2011.0035>
- Mattern, S. (2007). *The new downtown library: Designing with communities*. University of Minnesota Press.
- McDonald, A. (2007). The top ten qualities of good library space. In K. Latimer & H. Niegaard (Eds.), *IFLA library building guidelines: Developments and reflections* (pp. 13–29). K. G. Saur. <https://doi.org/10.1515/9783598440373.1.13>
- Mehtonen, P. (2011). Public library buildings in Finland: An analysis of the architectural and librarianship discourses from 1945 to the present. *Library Trends*, 60(1), 152–173. <https://doi.org/10.1353/lib.2011.0026>
- Mehtonen, P. (2016). The library as a multidimensional space in the digital age. *Information Research*, 21(1), Article memo6. <https://informationr.net/ir/21-1/memo/memo6.html>
- Mochammad, R., Ardika MS, R., & Yudi Cahyono, T. (2020). Library 4.0: Eco-Blended Library and Library Inclusion. *Khizanah al-Hikmah*, 8(2), 116–129. <https://doi.org/10.24252/kah.v8i2a2>
- Most, L. R. (2011). The rural public library as place: A theoretical analysis. In D. E. Williams & J. Golden (Eds.), *Advances in Library Administration and Organization* (pp. 51–149). Emerald. [https://doi.org/10.1108/S0732-0671\(2011\)0000030005](https://doi.org/10.1108/S0732-0671(2011)0000030005)
- Msauki, G. (2021). Library 4.0 and Sustainable Development: Opportunities and Challenges. In J. P. Chigwada & N. M. Nwaohiri (Eds.), *Examining the impact of industry 4.0 on academic libraries* (pp. 31–44). Emerald. <https://doi.org/10.1108/978-1-80043-656-520201012>
- O'Kelly, M., Scott-Webber, L., Garrison, J., & Meyer, K. (2017). Can a library building's design cue new behaviors?: A case study. *portal: Libraries and the Academy*, 17(4), 843–862. <https://doi.org/10.1353/pla.2017.0049>

REFERENCES

- Aabø, S., & Audunson, R. (2012). Use of library space and the library as place. *Library & Information Science Research*, 34(2), 138–149. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.06.002> [in English].
- Beagle, D. R. (2006). *The Information commons handbook*. Neal-Schuman [in English].
- Bennett, S. (2009). Libraries and learning: A history of paradigm change. *portal: Libraries and the Academy*, 9(2), 181–197 [in English].
- Buschman, J., & Leckie, G. J. (2007). *The library as place: History, community, and culture*. Libraries Unlimited [in English].
- Choy, F. C., & Goh, S. N. (2016). A framework for planning academic library spaces. *Library Management*, 37(1–2), 13–28. <https://doi.org/10.1108/LM-01-2016-0001> [in English].
- Closet-Crane, C. (2011). A critical analysis of the discourse on academic libraries as learning places. In D. E. Williams & J. Golden (Eds.), *Advances in Library Administration and*

- Organization* (pp. 1–50). Emerald. [https://doi.org/10.1108/S0732-0671\(2011\)0000030004](https://doi.org/10.1108/S0732-0671(2011)0000030004) [in English].
- Corrall, S. (2023). Alignment, collaboration and the social turn: our agenda for the relational library. *New Review of Academic Librarianship*, 29(1), 1–10. <https://doi.org/10.1080/13614533.2023.2196277> [in English].
- Cox, A. (2022). Factors shaping future use and design of academic library space. *New Review of Academic Librarianship*, 29(1), 33–50. <https://doi.org/10.1080/13614533.2022.2039244> [in English].
- Cunningham, H. V., & Tabur, S. (2012). Learning space attributes: Reflections on academic library design and its use. *Journal of Learning Spaces*, 1(2). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1152699.pdf> [in English].
- DeVille-Holly, S. D. (2024). Library space design to promote student engagement: A comparison of graduate and undergraduate students. *Journal of Access Services*, 21(1), 14–43. <https://doi.org/10.1080/15367967.2024.2316699> [in English].
- Di Marino, M., & Lapintie, K. (2015). Libraries as transitory workspaces and spatial incubators. *Library & Information Science Research*, 37(2), 118–129. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2015.01.001> [in English].
- Elmborg, J. K. (2011). Libraries as the spaces between us: Recognizing and valuing the third space. *Reference & User Services Quarterly*, 50(4), 338–350. <https://doi.org/10.5860/rusq.50n4.338> [in English].
- Fernandes, M. (2018). *The era of convergence*. Deloitte. <https://mundocorporativo.deloitte.com.br/the-era-of-convergence/> [in English].
- Fisher, K. E., Saxton, M. L., Edwards, P. M., & Mai, J.-E. (2007). Seattle Public Library as place: Reconceptualizing space, community, and information at the Central Library. In J. Buschman & G. J. Leckie (Eds.), *The library as place. History, community, and culture* (pp. 135–160). Libraries Unlimited [in English].
- Flores, R. M., De Leon, S. V., & Valerio, M. G. (2021). Library space design framework: A conceptual analysis. *Asia-Pacific Social Science Review*, 21(2), 240–249. <https://doi.org/10.59588/2350-8329.1380> [in English].
- Karaschuk, O. N. (2017). Libraries in the system of social-information communications. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, 24(146), 56–59. <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2017-146V24-13> [in English].
- Latimer, K. (2011). Collections to connections: Changing spaces and new challenges in academic library buildings. *Library Trends*, 60(1), 112–133. <https://doi.org/10.1353/lib.2011.0035> [in English].
- Mattern, S. (2007). *The new downtown library: Designing with communities*. University of Minnesota Press [in English].
- McDonald, A. (2007). The top ten qualities of good library space. In K. Latimer & H. Niegaard (Eds.), *IFLA library building guidelines: Developments and reflections* (pp. 13–29). K. G. Saur. <https://doi.org/10.1515/9783598440373.1.13> [in English].
- Mehtonen, P. (2011). Public library buildings in Finland: An analysis of the architectural and librarianship discourses from 1945 to the present. *Library Trends*, 60(1), 152–173. <https://doi.org/10.1353/lib.2011.0026> [in English].
- Mehtonen, P. (2016). The library as a multidimensional space in the digital age. *Information Research*, 21(1), Article memo6. <https://informationr.net/ir/21-1/memo/memo6.html> [in English].
- Mochammad, R., Ardika MS, R., & Yudi Cahyono, T. (2020). Library 4.0: Eco-Blended Library and Library Inclusion. *Khizanah al-Hikmah*, 8(2), 116–129. <https://doi.org/10.24252/kah.v8i2a2> [in Indonesian].

- Most, L. R. (2011). The rural public library as place: A theoretical analysis. In D. E. Williams & J. Golden (Eds.), *Advances in Library Administration and Organization* (pp. 51–149). Emerald. [https://doi.org/10.1108/S0732-0671\(2011\)0000030005](https://doi.org/10.1108/S0732-0671(2011)0000030005) [in English].
- Msauki, G. (2021). Library 4.0 and Sustainable Development: Opportunities and Challenges. In J. P. Chigwada & N. M. Nwaohiri (Eds.), *Examining the impact of industry 4.0 on academic libraries* (pp. 31–44). Emerald. <https://doi.org/10.1108/978-1-80043-656-520201012> [in English].
- O'Kelly, M., Scott-Webber, L., Garrison, J., & Meyer, K. (2017). Can a library building's design cue new behaviors?: A case study. *portal: Libraries and the Academy*, 17(4), 843–862. <https://doi.org/10.1353/pla.2017.0049> [in English].

UDC 021:316.77:004]"20"(100)

MULTIDIMENSIONAL MODEL OF LIBRARY SPACE IN THE CONVERGENCE ERA: FOREIGN SCIENTIFIC DISCOURSE

Oleksandr Sidyna,
PhD Student,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: master23@i.ua
ORCID ID: 0009-0006-7199-1923

The aim of the article is to study a multidimensional model of library space in the convergence era, presented within the framework of modern foreign scientific discourse.

Research methods. In this article, a set of approaches and methods are applied: discourse as a methodologically important concept in researching studies and approaches to library space in foreign science; systematic approach, through the prism of which a library is positioned as an autonomous system; structural and functional approach, which helped to reveal the dimensions of library space, and interpret it as a part of common socio-cultural environment; substantive approach, which pictured peculiarities of restructuring library space in the multidimensionality direction (mutual enrichment of virtual, physical and social spaces); methods of analysis and synthesis, descriptive method.

Scientific novelty. For the first time, the model of multidimensional space of the library in the convergence era is considered as an important stage in the development of the Library 4.0 concept.

Main conclusions. Presented in this article, the model of the multidimensional space of the modern library, which consists of three subspaces (physical, social and digital (virtual)), is an important stage in the development of the Library 4.0 concept. It implies the convergence of the mentioned above subspaces, each of which complements and enriches the other one. An analysis of foreign scientists' works proves that many of these researchers support the idea of the convergence of these subspaces only with a bias toward digitalisation, which devalues the physical and social spaces of the library. That is why the model of the multidimensional space of the modern library provides for convergent regulatory processes that balance physical, social and digital subspaces in such a way that allows preserving the idea of the library as a basic educational, social and communicative structure that stimulates the development of all structural elements of the personality in the 21st century.

Keywords: library, library space, multidimensional space, model, convergence, digitalisation, foreign discourse.

Стаття надійшла до редакції 11.08.2024 р.